Írta: Benedek Csaba
2012. október 15. hétfő, 07:38 - Módosítás: 2020. április 06. hétfő, 12:58

Október 15. Nagy Szent Teréz

Született Avila, 1515. március 28-án, elhunyt Alba de Torres, 1582. október 4-én.

Teréz, azaz Nagy Szent Teréz, profán utalásokban Avilai Teréz (1515 – 1582) az Egyház egyik legnagyobb női szentje, apáca, egyháztanító, a sarutlan kármelita rend női ágának megalapítója. A világirodalom legelismertebb nőíróinak egyike, VI. Pál 1970-ben egyházdoktorrá nyilvánította. A hagyomány szerint egy szeráf az isteni szeretet tüzes lándzsájával döfte át a szívét. Ezt a jelenetet örökíti meg Bernini híres szobra a római Santa Maria Vittoria-templomban.

Teréz abban a történeti korszakban élt, amikor a spanyol királyság kultúrája fénykorában és hatalma csúcsán állt. A család ősei oroszlánként harcoltak a mórok ellen, és ismételten inkább felgyújtották a várukat, mintsem átadják az ellenség kezére. Teréz szintén harcra született.

Alonso Sanchez de Cepeda lovag és Beatriz de Ahumada 9 gyermeke közül a 6. Amikor 12 éves korában elveszítette édesanyját, a Szent Szűz oltalmába ajánlotta magát. Az ágostonos apácák nevelték, köztük gondolt először a szerzetesi életre. Szent Jeromos leveleit olvasva megérlelődött elhatározása. Mivel atyja ellenkezését nem tudta legyőzni, megszökött otthonról és belépett az avilai Megtest esülés kolostorba. Újoncéve után súlyosan megbetegedett, atyja Becedasba vitte

csodadoktorhoz, ahol majdnem belehalt a kezelésbe. 4 napig tartó kómája miatt már temetni akarták. Lassan fölépült, de mindig beteges maradt. Osuna Tercer Abecedario (Harmadik ábécé) című műve alapján komolyabb imaéletet kezdett. Az első misztikus kegyelmek ellenére válságba került: nem látta élete értelmét, nem tudott tartós kapcsolatban élni Istennel, egy időre még az elmélkedést is abbahagyta. Szent Ágoston
Vallomásainak olvasása indította el a változást. Megtérését 39 évesen a megostorozott Jézus képe előtt élte át, és új életet kezdett. Elárasztották a misztikus kegyelmek, naponta megtapasztalta, mit jelent életében és lelkében Jézus jelenléte. Ezekben az években írta első lelkibeszámolóit. 1562-ben néhány barát tájékoztatására elkészült
Önéletrajzának első fogalmazványa. Avilában ekkor alapította az első reformált (sarutlan) kármelita kolostort. Kapcsolatba került kora legjobb hittudósaival. Lelki tanítását először a Szent József kolostor apácáinak adta át. Fölhatalmazták újabb kolostorok alapítására. A sarus kármeliták főnökével és Keresztes Szent
Jánossal való találkozása után született meg benne a férfi rend reformjának elhatározása. 1567-től haláláig úton volt a rend reformja érdekében. Haláláig úton volt a rend reformja érdekében, teste Alba de Torresben nyugszik.

II. János Pál pápa 1999. X. 1-jén (Szent Katalinnal és Svéd Szent Brigittával együtt) Európa védőszentjévé nyilvánította.

Teréz megreformálta a sarutlan karmelita rendet, amely Bécsben, majd a hajdani habsburgi birodalom más városaiban is gyökeret vert.

Eleinte a dinasztiában vált kedveltté a Terézia, Teréz keresztnév, sőt Mária Terézia nyomán először az udvari arisztokrácia körében, majd a társadalom minden rétegében elterjedt. Napjainkban már inkább parasztnévnek tetszik.

A királynőről kapta nevét a budapesti Terézváros. Érthető, hogy később épült templomát Szent Teréznek szentelte (1803). Búcsúnapja a pesti népnek máig látványos ünnepe.

Amikor Szabadka szintén a királynőtől elnyerte a szabad királyi városi rangot (1779), hálából fölvette a Mária Terézia városa, deákul Mariatheresiopolis, németül Maria-Theresiopel nevet, amely azonban csak német alakjában tudott általánossá válni. Szintén Teréziát választotta hatalmas későbarokk plébániatemplomának (1798) védőszentjéül. Ez az új, szabadkai egyházmegye (1968) püspöki székesegyháza is. A szabadalomlevél egyébként úgy intézkedik, hogy a város elöljáróságát Teréz napján kell választani. Szabadka új címerpajzsán Szent Terézia könyörög Mária és a karján ülő Kis Jézus előtt a városért.

A bevándorolt bolgárokból települt bánáti Vinga a hazai latinságban Theresiopolis néven volt ismeretes. Városi rangját szintén Mária Teréziától kapta (1744). A királynő a kiváltságlevélben kikötötte, hogy Vinga címerének egyik felébe az ő, voltaképpen a szent nevének megkoronázott kezdőbetűje kerüljön, a címerpajzs másik fele pedig kőszirtre épített fehér toronnyal ékeskedjék. Az oklevél szerint ez a címer kifejezi, hogy a *„szétszóródott bolgárság a mi fölséges ausztriai Házunk alatt talált oltalmat”.*
Nem tudjuk, de föltételezzük, hogy Vinga régi, majd a Szentháromság tiszteletére szentelt újabb

templomában (1892) Szent Teréz ábrázolásáról nem feledkeztek meg.

Kétségtelen, hogy a Bánát számos, mindjárt felsorolandó templomának titulusválasztását szintén az alattvalói hódolat ihleti. Többi templomaink Teréz-patrociniumai is általában Mária Terézia, kisebb részben a kegyúr, jótevő Teréz nevezetű felesége, leánya révén születtek.

Csanád: Kévevára (Kubin 1882), Csatád (Lenauheim, 1778), Mezőkovácsháza (1817), Temeskenéz (Satchinez 1823), Nagyszentmiklós (Sinnicolaul Mare, 1824), Alsósztamora (Stamora Germana, 1858), Szörényordas (Wolfsberg, Garina 1870), Németpereg (Peregul Mare 1878), Nagyfalu (Satumare din Timiş, 1888). E templomok legnagyobb részét a kamara német falukban építette.

Erdély: Jobbágyfalva (Jobageni), Székelyzsombor (Jimbor), Szerdahely (Mercurium, Reussmark 1770).

Nagyvárad: Csorvás (1866).

Eger: Nyíribrony (1825), Sajókazinc (1911), Miskolc (1943, karmeliták).

Pécs: Ivánbattyán (1838), Lengyel (1861, a dinasztikus érzületű Apponyi-család egykori birtoka), Husztót (1868).

Veszprém: Kisbárapáti, Magyaregres (kápolna).

Székesfehérvár: Szigetcsép (1758, Mária Terézia alapítása), Kőhányás (egykori Eszterházy-kegyuraság).

Rozsnyó: Bódvarákó.

Nyitra: Kisappony (Malé Oponice).

Kassa: Felsőszabados (Vyšná Vola, 1861), Tarcal (kápolna, 1750), Ináncs (1774).

Besztercebánya: Klak (1753, a királyi kamara építette).

Barokk templomainkban elvétve oltárképeivel, szobraival is találkozunk (Krisztinaváros, Győr, karmeliták, Árpás).

Szegedi öregasszonyok Teréz napján nem mostak, kenyeret nem sütöttek. A hagyomány talán még Mária Terézia nevenapjának polgári megünneplésében gyökerezik, később azonban szakrális színezetet kapott. Ilyenre más példa is van: szintén a szegedi nép Ferenc József születésnapját (aug. 18) Szent Ilona napjaként. ülte meg.

A szüret a Balatonvidék számos falujában, hegyén Teréz hetében kezdődik. Így Egerben is, neve Teréz-szedés. Teréz napját a Balaton vidékén, Baranyában is szüretkezdő napként tartották számon. A Bánátban, Bácskában asszonyi dologtiltó nap volt, amikor nem moshattak, kenyeret sem süthettek.

Kármelita apácaruhában, gyakran az isteni szeretet tüzes nyilával átdöfött szívvel, ekszтázisban vagy írás közben ábrázolták.

Attribútumai: könyv, toll, galamb, nyíl, feszület.

Irodalom:

Bálint Sándor ÜNNEPI KALENDÁRIUM II. Szent István Társulat, Budapest, 1977. 377-379.

Tátrai Zsuzsanna: Október 15. Teréz napja. In: Magyar Néprajz, (Dömötör Tekla főszerk.), Budapest, 1990. 201.

http://lexikon.katolikus.hu/T/Ter%C3%A9z.html

http://www.katolikus.hu/szentek/1015.html